

አፍሪካ፤ ከመለያየት አባዜ ህብረት ወደማጠናከር!

ብ. ነጋሽ

የአፍሪካ ህብረት 28ኛ መደበኛ ስብሰባውን ጥር 22 እና 23፣ 2009 ዓ/ም በአዲስ አበባ አካሄዷል። ህብረቱ በዓመት ሁለቱ ነው መደበኛ የመሪዎች ጉባኤ የሚያካሂደው፤ አንደኛው፤ ሁሌም የህብረቱ ዋና ጽህፈት ቤት በሚገኝበት አዲስ አበባ፤ ሌላኛው የዓመቱ የህብረቱ ሊቀመንበር በሚመራው አገር ይካሄዳል። የዘንድሮው 2ኛ ጉባኤ የህብረቱ ሊቀመንበር ሆነው የተመረጡት አልፋ ኮንዴ በፕሬዝዳንትነት በሚመሩት ጊኒ ይካሄዳል። እናም የአፍሪካ ህብረት ጉባኤ በአዲስ አበባ መካሄዱ በራሱ እንግዳ ነገር አይደለም። ላለፉት ሃምሳ ዓመታት በቋሚነት ሲካሄድ የኖረና የተለመደ ነው።

ምናልባት የዘንድሮውን የአፍሪካ ህብረት ጉባኤ ልዩ የሚያደርገው ከወራት በፊት በኤርትራ መንግስት ማስታወቂያ ሚኒስቴር አቅጣጫ እየተሰጣቸው የሚሰሩ የማህበራዊ ሚዲያ ገጾች የነዙት ወሬ ነው። ይህም በኢትዮጵያ የአስቸኳይ ጊዜ ሁኔታ እንዲታወጅ ያስገደደ የጸጥታ ችግር ስላለ 28ኛውን የአፍሪካ ህብረት የመሪዎች መደበኛ ስብሰባ ችግር ይገጥመዋል በሚል የተነሳ ነው። እነዚህ የማህበራዊ ሚዲያ ገጾች ይህን ወሬ ያገኘነው ከህብረቱ ኮሚሽን ሊቀመንበር ዶ/ር ኒኮሳዳ ድላሚኒ ዙማ ነው ነበር ያሉት፤ ሆኖም የኮሚሽን ሊቀመንበር ይህን ማለታቸውን የሚያረጋግጥ አንዳችም ማስረጃ አልተገኘም። በመሆኑም ወሬው የፈጠራ ነበር። ወሬው በተነሳበት ወቅት የኢትዮጵያ መንግስት ጉዳዩን እንደቁም ነገር ቆጥሮ ምላሽ አለመስጠቱም ተራ የፈጠራ ወሬ እንደነበረ ያመለክታል።

ያም ሆነ ይህ፤ 28ኛው የአፍሪካ ህብረት መደበኛ የመሪዎች ስብሰባ ፍጹም ሰላማዊና ስኬታማ ሆኖ ተጠናቅቋል። ጉባኤው አርባ ገደማ የአፍሪካ አገራት መሪዎች፣ የሌሎች አህጉራትና የዓለም አቀፍ ድርጅቶች መሪዎች፣ በቪኦቲ ሳሎን ያለፉትን ሳይጨምር ከ3 መቶ በላይ የተለያዩ አገራት እና ሚዲያ ተቋማት ጋዜጠኞች፣ የአገር ውስጥ ጋዜጠኞችና ሌሎች እንግዶች፣ በድምሩ ከ4 ሺህ በላይ ሰዎች ተሳትፈውበታል። እርግጥ፤ የኢትዮጵያ ህዝብና መንግስት ጉባኤው በዚህ አኳኋን እንደሚካሄድ አስቀድሞም እመነት ነበራቸው። መደበኛ ጉባኤው እንዳይካሄድ የማድረግ ከንቱ ህልም የነበራቸው የኤርትራ መንግስትና የኢትዮጵያ ተቃዋሚ ነን በሚል ሽፋን የሚንቀሳቀሱ የትርምስ ስትራቴጂ አስፈጻሚዎች ብቻ ናቸው።

የጉባኤውን ሰላማዊነት አስመልክቶ በተሳታፊዎች ከተሰጡ አስተያየቶች መካከል አንድ ሁለቱን ልጥቀስ። በተባበሩት መንግሥታት ድርጅት የአፍሪካ ልዩ አማካሪ ማገድ አብድላዚዝ፣ በአገሪቱና በአዲስ አበባ ያለውን ሰላም አስመልክተው በሰጡት አስተያየት፣ ሃገሪቱ በአስቸኳይ ጊዜ አዋጅ ሥር ያለች አትመስልም፤ ምንም የአስቸኳይ ጊዜ አዋጅ ምልክት የለም። ስብሰባውም በሰላም ተጠናቅቋል። ሰላምን የሚያደፈርስ ምንም አይነት ችግር አላየሁም፤ ብለዋል። በአዲስ አበባ የተለያዩ አካባቢዎች መዘዋወራቸውንና ምንም አይነት የጸጥታ ችግር እንዳላጋጠማቸው፣ ሌሎች የጉባኤው ተሳታፊዎችም ወደፊት ገብተው በታ ያለምንም ገደብና ቁጥጥር በመንቀሳቀስ አገልግሎት ሲያገኙ እንደነበረ መመልከታቸውንም ተናግረዋል። በተመሳሳይ በአፍሪካ ህብረት የኢንዱስትሪ ክፍል ኃላፊ ሃሰን ሁሴን በሰጡት አስተያየት፤ በኢትዮጵያ ሰላም አለ፤ በአገሪቱ ያለው ሁኔታም መልካም ነው፤ ብለዋል። ይህም አገሪቱ ሰላምና ልማትን በሚረጋገጥ ረገድ በትክክለኛ ጎዳና ላይ መሆኗን አመለካከች መሆኑንም ገልጸዋል።

በአገሪቱ ጠላቶችና በጉዳይ አስፈጻሚዎቻቸው የተሞከረው ጉባኤውን የማክሸፍ ህልም በዚህ አኳኋን ቅዠት ሆኖ መቅረቱ አንድ ጉባኤውን በልዩነት እንድናስታውስ የሚያደርገን ጉዳይ ነው።

ሌላው በእኔ እይታ 28ኛውን የአፍሪካ ህብረት የመሪዎች ጉባኤ ልዩ የሚያደርገው፤ በአውሮፓና በአሜሪካ ከሚታየው አዝማሚያ የተለየ እውነታ የተንጸባረቀበት መሆኑ ነው። በቅርቡ እንግሊዝ ከአውሮፓ ህብረት አባልነት ራስዋን አውጥታለች። በሌሎችም የአውሮፓ አገራት ተመሳሳይ ዝንባሌዎች እየተንጸባረቁ ነው። አዲሱ የአሜሪካ ፕሬዚዳንት ዶናልድ ትራምፕ እንግሊዝ ከአውሮፓ ህብረት መውጣቷን አወድሰውታል። ፕሬዚዳንት ትራምፕ ከአገራት ጋር ከመቀራረብ ይልቅ መፋታተን ነው የመረጡት፤ ትራምፕ ፕሬዚዳንት ሆነው በተመረጡ ማግስት አገራቸው ካናዳን፣ አውስትራሊያን፣ ጃፓንን፣ ሜክሶኮን ጨምሮ 12 አገራትን በአባልነት ካቀፈው Trans Pacific Partnership (TPP) አባልነት እንድትወጣ አድርገዋል። ከሰሜን አሜሪካ ነጻ የንግድ ስምምነት (North America Free Trade Agreement _ NAFTA) የመውጣት ፍላጎት እንዳላቸውም በምርጫ ፉክከር ዘመቻቸው ሲገልጹ እንደነበረ ይታወቃል።

ታዲያ በዘንድሮው የአፍሪካ ህብረት ጉባኤ ላይ በአውሮፓና በአሜሪካ ከሚታየው የመለያየት አዝማሚያ በተቃራኒ ከህብረቱ አባልነት ራሷን አግልላለች 33 ዓመታት ያህል የቆየችው ሞሮኮ ወደአባልነት ለመመለስ ጥያቄ አቅርባ ህብረቱ ጥያቄውን ተቀብሎ አጽድቋል። የአውሮፓ አገራትና አሜሪካ ወደመለያየት ሲሄዱ አፍሪካውያን ዘንድ ደግሞ ወደመተባበር የመሄድና ህብረትን የማጠናከር አዝማሚያ ታይቷል። ይህ የዘንድሮውን የአፍሪካ ህብረት መደበኛ ጉባኤ ልዩና ታሪካዊ ያደርገዋል።

28ኛው የአፍሪካ ህብረት የመሪዎች ጉባኤ ባለፉት አራት ዓመታት የህብረቱን ኮሚሽን በሊቀመንበርነት በመሩትና የሰራ ዘመናቸውን በጨረሱት ኒኮሳዳ ድላሚኒ ዙማ ምትክ ቻዳዊውን መሳፋቂ ፋቂ መሃማት የህብረቱን ኮሚሽን ለቀጣይ አራት አመታት በሊቀመንበርነት እንዲመሩ መርጧል። ጋናዊው ክዌሲ ቋርቴይ ደግሞ ምክትል ሊቀመንበር ሆነው ተሰይመዋል። የህብረቱ ኮሚሽን ሊቀመንበር ሆነው

የተመረጡት የ56 አመቱ ሙሳ መሃማት እንደ አውሮፓውያን አቆጣጠር ከ2003 እስከ 2005 ዓ.ም የቻድ ጠቅላይ ሚኒስትር ሆነው አገልግለዋል። ከ2007 እስከ 2008 ባለው ጊዜም የአገሪቱ የኢኮኖሚ፣ የማህበራዊና የባህሪ ምክር ቤት ፕሬዚዳንት ሆነው ሰርተዋል። በተመሳሳይ ወቅት የአገሪቱ የውጭ ጉዳይ ሚኒስትር ሆነውም አገልግለዋል።

28ኛው የአፍሪካ ህብረት መደበኛ ጉባኤ በርካታ አህጉራዊ ውሳኔዎች የተላለፉበትም ነበር። ህብረቱ ካሳለፉት ውሳኔዎች ዋና ዋናዎቹ መካከል፣ በአህጉሪቱ የገቢያ ትስስርን ለመፍጠርና በ2020 ከግጭት የጸዳች አፍሪካን ማየት የሚለው ቀዳሚው ነው። በሊቢያ፣ በሶማሊያ እና በደቡብ ሱዳን የሚታየውን የሰላምና የፀጥታ ችግር ለመፍታት የሚያስችል አቅጣጫም አስቀምጧል። በአፍሪካ አንድ የጋራ ገቢያ ለመፍጠር አባል አገራቱ መግባባት ላይ ደርሰዋል። የተባበሩት መንግስታት ድርጅት የ2030 የዘላቂ ልማት ግቦችን የአፍሪካ የ2063 የሰላምና የብልፅግና ግብ ተቀናጅተው እንዲተገበሩ ማድረግ በሚያስችል አጀንዳ ላይም ስምምነት ተደርሷል። ህብረቱን በፋይናንስ ለመደገፍም አባል ካልሆኑ አገራት ወደአባል አገራት በሚገቡ ምርቶች ላይ የዜሮ ነጥብ 2 በሙቶ ቀረጥ የመጣል ስምምነትም ላይ ተደርጧል። በእነዚህ ውስጥ የሴቶችን የወጣቶችን ተጠቃሚነትና ከዚህም ጋር ተያይዞ አጠቃላይ የአህጉሪቱን ህዝቦች ኑሮ ማሻሻል የሚያስችሉ ጉዳዮች ተነስተው ውሳኔ ተላልፎባቸዋል።

ከዚህ በተጨማሪ፣ የአፍሪካ የሰላምና የፀጥታ ምክር ቤት የ2016 ሪፖርት ቀርቦ የመፍትሄ አቅጣጫዎችንም አስቀምጧል። በዚህም በ2016 የሰላምና ፀጥታ ችግር አለባቸው ያላቸውን አገራትና የሚወሰዱ የመፍትሄ ሃሳቦችንም ይፋ አድርጓል። ምክር ቤቱ ጋምቢያ፣ ደቡብ ሱዳን፣ ሶማሊያ፣ ማሊ፣ ሊቢያ፣ ብሩንዲ፣ ጊኒ ቢሳው እና ምዕራባዊ ሰሃራ የሰላምና ፀጥታ ችግር ያለባቸው በሚል ለይቷል። በጋምቢያ ተካሄዶ በነበረው ፕሬዚዳንታዊ ምርጫ የአዳማ ባሮውን ማሸነፍ ተከትሎ ተፈጥሮ የነበረው ችግር፣ በምዕራብ አፍሪካ አገራት የኢኮኖሚ ማህበረሰብ (ኢኮዋስ) እና በህብረቱ ጥረት መፈታቱንም አንስቷል።

የአፍሪካ የሰላምና የጸጥታ ምክር ቤት የደቡብ ሱዳን ተቀናቃኝ ሃይሎችም በ2015 የገቡትን ቃል እንዲተገበሩ ጥሪውን አቅርቧል። በደቡብ ሱዳን ወደ ብሄር ያመራውን ግጭት ለመፍታትም ሁሉንም ወገኖች ያሳተፈ ውይይት እንዲካሄድ አቅጣጫ አመለካከቷል። መንግስትም የአፍሪካ ቀጣና የሰላም ጥበቃ ሃይል ወደ ስፍራው እንዲገባ እንዲፈቅድና ከተባበሩት መንግስታት ድርጅት ጋር በጋራ እንዲሰራ ጠይቋል። አገራትና መንግስታት ችግሩን ለመፍታት የገንዘብ ድጋፍ ያደርጉ ዘንድም ጥሪውን አቅርቧል።

በሶማሊያ በህብረቱ የሰላም ማስከበር ተልዕኮ (አሚሶም) ወታደሮች ክፍያ መቀነስ ጋር ተያይዞ ለተከሰተው ችግር አባል ሃገራቱ ድጋፍ እንዲያደርጉ የህብረቱ የጸጥታ ምክር ቤት ጠይቋል። የተባበሩት መንግስታት ድርጅት የፀጥታው ምክር ቤትም ለህብረቱ ድጋፍ እንዲያደርግ ጠይቋል። በመጨረሻም በ2020 ዓ.ም ከግጭት የጸዳች አፍሪካን ለመገንባት አገራት ጠንክረው ሊሰሩ ይገባል ሲል አሳስቧል። ለዚህም የግጭት መንስኤ የሆኑትን የኢኮኖሚ፣ የማህበራዊ እና ጅህ ፖለቲካዊ ጉዳዮችን መፍታትና የባህር ላይ ዝርፊያንና ህገ ወጥ የሰዎች ዝውውርን መግታት እንደሚገባ አጽንኦት ሰጥቷል።

የአፍሪካ ህብረትና የህብረቱ የሰላምና ጸጥታ ምክር ቤት ያሳለፉት ውሳኔዎች በሙሉ ኢትዮጵያ ከምትከተለው የልማትና የሰላም ስትራቴጂ ጋር ያጣጥማል። ህብረቱ የ2063 የሰላምና የብልጽግና ግብ አካል እንዲሆን የወሰነው የተባበሩት መንግስታት ዘላቂ የልማት እቅድ የኢትዮጵያ የኢኮኖሚና ትራንስፎርሜሽን እቅድ አካል ሆኖ በመተግበር ላይ ይገኛል። ኢትዮጵያ አህጉሪቱን በንግድ የማስተሳሰሩን እቅድ በተለይ እስከ ሰሜን አፍሪካ በሚዘልቅ የቀጣናው የሃይል ትስስር እቅድ ነድፋ ተግባራዊ ማድረግ ጀምራለች። ላለፉት ሃያ ዓመታትም ለአህጉሪቱ በተለይ ለምስራቅ አፍሪካ ቀጠና ሰላምና መረጋጋት ልዩ ትኩረት ሰጥታ በግንባር ቀደምትነት እየተንቀሳቀሰች መሆኗም ይታወቃል። ይህ ኢትዮጵያ ህብረቱን እንድትደገፍ ህብረቱም የኢትዮጵያን እቅድ አፈጻጸም እንዲደግፍ የሚያደርግ ሁኔታን በመፍጠር ተግባራዊነቱን ያረጋግጣል።

በአጠቃላይ ሰሞኑን በኢትዮጵያ በአዲስ አበባ የተካሄደው የአፍሪካ ህብረት ጉባኤ አፍሪካውያን ከመቼውም ጊዜ በተሻለ ግልጽነት ለሰላምና ለብልጽግናቸው በህብረት እንዲቆሙና ህብረታቸውን እንዲያጠናክሩ ማድረግ የሚያስችል ውሳኔ የተላለፈበት ነው። ይህ ሁኔታ ደግሞ፣ በአሜሪካና በአውሮፓ ከሚታየው መለያየትና አንዱ በሌላው ላይ በሩን ከመዝጋት የኋሊት አካሄድ በተለየ ህብረትን የማጠናከር አዝማሚያ የታየበት ነው። ይህም የአፍሪካን የህዳሴ ዘመን መጀመር ያስሰራል።